

Особено мнение на Маргарита Златарева
по чл.9, ал.4 КЗОО- раздел II от решение № 5
от 29.06.2000г.по к.д.4/2000

Особеното мнение се отнася до разпоредбата на чл.9, ал.4 в частта, с която се фиксира минимална граница на осигурителния доход, върху който ще се самоосигуряват лицата по чл.4, ал.3, т.1-3 от Кодекса за задължително обществено осигуряване /КЗОО/, обн. ДВ, бр.110/99г. Изразяващият особеното мнение счита, обратно на приетото в решението, че разпоредбата е противоконституционна.

Според чл.9, ал.4 КЗОО лицата по чл.4, ал.3, т.1-3 КЗОО се осигуряват задължително върху избран от тях месечен доход, който не може да бъде по-малък от двукратния размер на минималната работна заплата и по-голям от 10-кратния ѝ размер. Окончателният размер на осигурителния доход се определя за всяка календарна година въз основа на данъчна декларация на лицето и не може да бъде по-малък, респ. по-голям от посочените по-горе размери през 12-те месеца на годината.

Следователно разпоредбата на чл.9, ал.4 КЗОО определя базата, върху която правят осигурителни вноски лицата по чл.4, ал.3, т.1-3 КЗОО, така наречените самоосигуряващите се лица, като именно при тях базата се определя, независимо от дохода, който са получили през изтеклата година. При осигурените лица, попадащи в групите по чл.4, ал.1 и 2 КЗОО осигурителният доход се определя според полученото възнаграждение.

В мотивите по раздел II от решението е прието, че във всяка група осигурените лица са поставени при напълно еднакви и равни условия по отношение на това как се покриват дължимите

осигурителни вноски. В решението обаче не се отчита обстоятелството, че еднаквите осигурителни вноски се изчисляват върху осигурителен доход, определен по различен начин за различните групи осигурени лица. Този въпрос не се обсъжда изобщо като по този начин не се отговаря на искането за проверка съответствието на разпоредбата на чл.9, ал.4 КЗОО с конституционни начала и принципи.

1. Част от принципите, върху които е изградено държавното обществено осигуряване съгласно Кодекса за задължителното обществено осигуряване са: задължителност, всеобхватност и на равнопоставеност на осигурените лица – чл.3 КЗОО. Равнопоставеността се постига чрез набиране на вноски от осигурени лица и работодатели /в случаите, в които има такива/, съобразно осигурителния доход. А според същия кодекс осигурителният доход е обективна величина, образувана от всички възнаграждения и други доходи от трудова дейност - чл.9, ал.1 КЗОО.

В случая обаче, лицата, работещи без договор и следователно самоосигуряващи се трябва да правят вноски за предвидените за тях в чл.4, ал.3 КЗОО осигурителни рискове върху осигурителен доход, който не е в зависимост от месечните им, респ. годишни постъпления, а законодателно определен с долна и горна граница. Обратно, осигурителният доход на всички осигурени лица по чл.4, ал.1 и 2 КЗОО се обвързва в получаваното от тях възнаграждение. Следователно лицата, работещи на своя отговорност и риск /по чл.4, ал.3 КЗОО/ се различават от всички останалите осигурени лица по начина на определяне на осигурителния доход. Те могат да са получили по-малко възнаграждение месечно от две минимални работни заплати, но са длъжни да правят вноски за държавното

обществено осигуряване върху определеният от закона минимум, в което има степен на несправедливост. Защото задължение за осигуряване трябва да има, но не и задължение за осигуряване върху неполучен доход. Справедливостта е въздигната в конституционен принцип в преамбюла на Конституцията и законите трябва да се съобразяват с него. С разпоредбата на чл.9, ал.4 КЗОО законодателят е нарушил този принцип.

Освен това различието между отделните групи осигурени лица може да налага заплащане на осигурителните вноски по различен начин /от различни лица, в различни срокове/, но не би могло да обоснове извод за необходимост от различен подход при определяне на осигурителния доход. Равенството пред закона освен върховен принцип, поставен в преамбюла на Конституцията фигурира и като основно начало в чл.6, ал.2, изр.1 от Конституцията. Неоправдано от конституционна гледна точка е допуснатото неравенство пред закона при определяне базата за осигуряването за лицата по чл.4, ал.3 и тези по чл.4, ал.1 и 2 КЗОО. Именно с принципа за равно третиране на гражданите не е съобразена разпоредбата на чл.9, ал.4 КЗОО.

2. Трябва да се прави разграничение между случая, при който лицата се осигуряват единствено от доходи от така наречените свободни професии и хипотезата, в която лицата, попадащи в категорията на свободните професии са вече осигурени по друг начин. Поради задължителност на общественото осигуряване следва да се постави долна граница на осигурителния доход за всеки, който не се осигурява по друг начин. Но фактът, че гражданинът се е регистрирал като упражняващ свободна професия, занаятчийска или търговска дейност не може да бъде единственото, необвързано с реализиран доход основание за самоосигуряване, без оглед на

получения от тази професия доход, когато той вече е осигурен. И в случаите, посочени в чл.4, ал.1, т.5 КЗОО лицата, работещи по втори или допълнителен трудов договор поемат своя дял от осигурителните вноски на база на реално съществуващ доход. Т.е. необвързаност на осигуряването с осигурителния доход не съществува при нито една от другите групи на осигурени лица. По този начин разпоредбата на чл.9, ал.4 КЗОО поставя лицата по чл.4, ал.3, т.1-3 КЗОО в неравноправно положение спрямо всички останали осигурени лица и когато става дума за вече осигурено веднъж лице, с което също се нарушава принципа за равното третиране на гражданите пред закона - чл.6, ал.2, пр.1 от Конституцията.

С оглед изложените съображения, разпоредбата на чл.9, ал.4 КЗОО в частта, която определя фиксиран минимален и максимален размер на осигурителния доход е противоконституционна.